

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Zastępca Przewodniczącego
Wojciech Kwaśniak

STANOWISKO
ARCHIWALNE

DLB/DLB_WL1/075/5/1/2014/RK

Warszawa, dnia 04 sierpnia 2014 r.

**Spółdzielcze Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowe**
(wg rozdzielnika)

Komisja Nadzoru Finansowego przekazuje w załączeniu do wiadomości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (dalej: kasy) decyzję Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: KNF) z dnia 22 lipca 2014 r. w przedmiocie odmowy zatwierdzenia statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (dalej: Kasa Krajowa). Decyzja ta zawiera wskazanie kwestionowanych postanowień statutu Kasy Krajowej oraz szczegółowe uzasadnienie przyczyn odmowy zatwierdzania statutu. Jednocześnie Komisja Nadzoru Finansowego informuje, że pismem z dnia 24 lipca 2014 r. zarząd Kasy Krajowej został zobowiązany do:

- przekazania, w terminie 30 dni od daty otrzymania pisma, do konsultacji z Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego, projektu statutu, którego postanowienia (w szczególności wymienione w załączonej decyzji KNF) nie będą prowadzić do naruszenia przepisów prawa,
- przedstawienia w terminie 14 dni od daty otrzymania pisma informacji o działaniach podjętych w celu dokonania zmian statutu, o których mowa wyżej wraz ze szczegółowym harmonogramem dalszych czynności w tym zakresie.

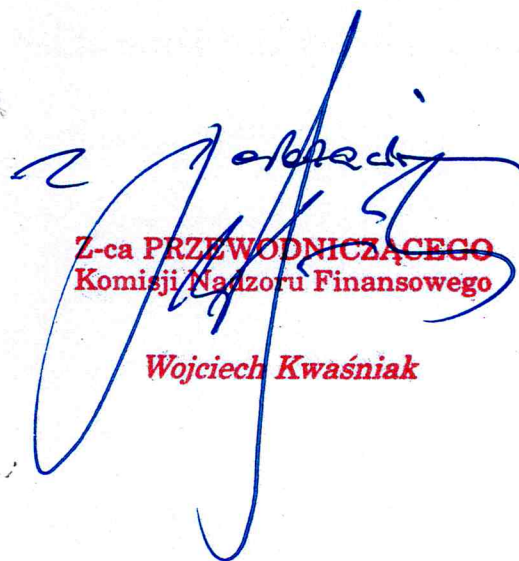
Jednocześnie KNF zwraca uwagę, że w piśmie z dnia 23 stycznia 2013 r. (znak: DLB/DLB_WL1/075/2/1/2013/WK)* do wszystkich kas, KNF wskazała na równe prawa i obowiązki oraz wynikającą z nich odpowiedzialność wszystkich kas jako członków Kasy Krajowej w kontekście określonego w art. 86 ust. 2 pkt 1) ustawy o skok wymogu dostosowania statutu Kasy Krajowej do przepisów ustawy. KNF poinformowała także, że odmówi zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej, jeżeli statut ten mógłby prowadzić do naruszenia przepisów prawa, bezpieczeństwa środków gromadzonych w kasach lub bezpieczeństwa lokat kas gromadzonych przez Kasę Krajową, podkreślając, że niezgodność z prawem choćby jednego postanowienia, prowadzić będzie do niemożności zatwierdzenia przez KNF całego statutu Kasy Krajowej, a w konsekwencji do niewyścia w życie zmian uchwalanych w związku z dostosowaniem statutu do przepisów prawa, w tym takich, które

* http://www.knf.gov.pl/Images/pismo_do_rad_nadzorczych_skok_2013_01_23_statut_tcm75-33240.pdf

mogą okazać się szczególnie istotne z punktu widzenia funkcjonowania systemu spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Przykładowo KNF wskazała zmiany dotyczące wyboru władz statutowych Kasy Krajowej, przedmiotu jej działalności, a także gospodarowania środkami zgromadzonymi na funduszu stabilizacyjnym i udzielania z tych środków pomocy zrzeszonym kasom. KNF zwróciła przy tym uwagę na konieczność dochowania należytej staranności i rzetelności przy przeglądzie i dostosowywaniu statutu Kasy Krajowej do przepisów prawa, tak przez samą Kasę Krajową, jak i wszystkich jej członków uprawnionych do wykonywania, zgodnie z art. 48 ust. 2 ustawy o skok, prawa głosu na walnym zgromadzeniu Kasy Krajowej. Pomimo wystosowania do kas powyższych uwag oraz dużej ilości czasu (1,5 roku) na ich właściwe uwzględnienie, działania podjęte przez Kasę Krajową i jej członków w celu dostosowania statutu Kasy Krajowej do przepisów prawa okazały się dalece niewystarczające. W ocenie KNF odpowiedzialność za taki stan rzeczy obciąża zarówno zarząd Kasy Krajowej, jak i kasy.

Mając na uwadze powyższe, **KNF oczekuje od kas bezzwłocznego podjęcia wszelkich dostępnych działań zmierzających do jak najszybszego dostosowania statutu Kasy Krajowej do obowiązujących przepisów prawa, w tym w szczególności:**

- zapewnienia właściwego nadzoru właścicielskiego kas nad działaniami zarządu Kasy Krajowej w zakresie prawidłowej realizacji wskazanych wyżej zaleceń KNF przekazanych zarządowi Kasy Krajowej pismem z dnia 24 lipca 2014 r.,
- dochowania najwyższej staranności i rzetelności przy ocenie projektowanych zmian statutu Kasy Krajowej i podejmowaniu uchwał na walnym zgromadzeniu Kasy Krajowej wprowadzających te zmiany, tak aby zapewnić pełną zgodność statutu Kasy Krajowej z przepisami prawa.

**Z-ca PRZEWODNICZĄCEGO
Komisji Nadzoru Finansowego**

Wojciech Kwaśniak

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

DLB/DLB_WL1/708/47/6/2014/MG

Warszawa, dnia 22 lipca 2014 r.

DECYZJA

Na podstawie art. 53 ust. 3 w związku z art. 86 ust. 5 zdanie 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1450 z późn. zm.) oraz art. 104 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.) w związku z art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1149 z późn. zm.)

po rozpatrzeniu wniosku z dnia 24.04.2013 r., doręzonego organowi nadzoru dnia 29.04.2013 r., złożonego przez Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową o zatwierdzenie statutu kasy, Komisja Nadzoru Finansowego

odmawia zatwierdzenia statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w brzmieniu ustalonym uchwałami Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Kasy Krajowej z dnia 08.10.2012 r. i 23.06.2013 r. oraz Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z dnia 29.06.2014 r.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 24.04.2013 r. Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (dalej: „Kasa Krajowa”) wystąpiła do Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: „KNF”) o zatwierdzenie statutu. Wniosek ten wynika z obowiązku nałożonego przez art. 86 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 05.11.2014 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (dalej: „ustawa o skok”), zgodnie z którym, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, Kasa Krajowa zobowiązana była wystąpić do KNF z wnioskiem o zatwierdzenie statutu dostosowanego do przepisów ustawy.

Jednocześnie z wnioskiem o zatwierdzenie statutu, powołując się na art. 97 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: „k.p.a.”), Kasa Krajowa wniosła o zawieszenie postępowania przed KNF w tej sprawie do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy w Gdańsku następujących spraw, będących w ocenie Kasy Krajowej zagadnieniami wstępnymi:

- 1) spraw z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, sygn. akt XVC 1856/12, XVC 1888/12, XVC 1890/12, XVC 1911/12, w których kasa ta zaskarżyła uchwały walnego zgromadzenia Kasy Krajowej z dnia 08.10.2012 r. w przedmiocie zmian statutu Kasy Krajowej w zakresie dotyczącym § 3 ust. 2, § 12, § 19 pkt 11, § 28, § 30 pkt 11, § 37, § 52 ust. 2, § 57, § 58 oraz § 61 ust. 1 oraz wystąpiła o ewentualne ustalenie nieważności postanowień statutu,
- 2) sprawy z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka, sygn. akt XVC 273/13, o ustalenie nieważności niektórych postanowień statutu Kasy Krajowej zawartych w § 3 ust. 2 pkt 11, § 18 ust. 3, § 23 ust. 3, § 36 ust. 1, § 44 ust. 2, § 54 ust. 1 pkt 2.

strona 1 z 23

Pismem z dnia 25.06.2013 r. Kasa Krajowa poinformowała KNF, że w dniu 23.06.2013 r. odbyło się zwyczajne walne zgromadzenie Kasy Krajowej, które m.in. uchwaliło zmiany w statucie Kasy Krajowej, w wyniku czego wniosek o zatwierdzenie statutu Kasy Krajowej uległ modyfikacji. Jednocześnie Kasa Krajowa podtrzymała swój wniosek o zawieszenie prowadzonego przed KNF postępowania w sprawie zatwierdzenia statutu do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia opisanych we wniosku Kasy Krajowej postępowań sądowych.

Pismem z dnia 10.02.2014 r. Kasa Krajowa przekazała prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 27.09.2013 r., sygn. akt XVC 273/13 o nieważności niektórych postanowień statutu Kasy Krajowej, zaopatrzony w klauzulę prawomocności. Kasa Krajowa zmodyfikowała także żądanie będące podstawą prowadzonego przed KNF postępowania, wnosząc o zatwierdzenie statutu, w brzmieniu załączonym do pisma Kasy Krajowej, uwzględniającym, oprócz wskazanego wyżej wyroku, zmiany wynikające z dwóch uchwał zwyczajnego walnego zgromadzenia Kasy Krajowej z dnia 23.06.2013 r., zmiany wynikające z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21.12.2012 r. (sygn. IV CSK 157/12) oraz z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 23.11.2011 r. (sygn. IC 921/11), utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 06.04.2012 r. (sygn. I ACa 124/12).

W związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 27.09.2013 r., sygn. akt XVC 273/13, wniosek Kasy Krajowej o zawieszenie prowadzonego przed KNF postępowania w przedmiocie zatwierdzenia statutu pozostał aktualny w części odnoszącej się do wskazanych wyżej spraw z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Odnosząc się do tego wniosku, KNF postanowieniem z dnia 11.06.2014 r. odmówiła zawieszenia postępowania administracyjnego w sprawie zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej.

Pismem z dnia 30.07.2013 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego wystąpiła do KNF z wnioskiem o dopuszczenie jej na podstawie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. do udziału jako organizacji społecznej w prowadzonym przed KNF postępowaniu w sprawie zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej. Pismem z dnia 27.01.2014 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego wycofała swój wniosek.

Pismem z dnia 09.09.2013 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa KUJAWIAK (dalej: SKOK KUJAWIAK) wystąpiła do KNF z wnioskiem o dopuszczenie jej na podstawie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. do udziału jako organizacji społecznej w prowadzonym przed KNF postępowaniu w sprawie zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej. Postanowieniem z dnia 22.05.2014 r. KNF odmówiła dopuszczenia SKOK KUJAWIAK do udziału w tym postępowaniu.

W swym wniosku o dopuszczenie do udziału w prowadzonym postępowaniu SKOK KUJAWIAK przedstawiła szereg zarzutów odnośnie do postanowień statutu Kasy Krajowej. Pismem z dnia 06.06.2014 r. Kasa Krajowa przekazała swoje stanowisko odnośnie do zarzutów podnoszonych przez SKOK KUJAWIAK. Dokonując oceny statutu Kasy Krajowej pod kątem przesłanek określonych w art. 53 ust. 3 ustawy o skok, KNF kierowała się wyłącznie własnym, niezależnym osądem i w szczególności nie brała pod uwagę zarzutów

formułowanych przez SKOK KUJAWIAK. Tym niemniej ocena dokonana przez KNF w części pokrywa się z zarzutami SKOK KUJAWIAK, wobec czego stanowisko Kasy Krajowej w tym zakresie zostało rozważone w toku prowadzonego postępowania, co znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu do niniejszej decyzji KNF.

W piśmie z dnia 03.07.2014 r. (data wpływu do UKNF: 21.07.2014 r.) Kasa Krajowa wniosła o zatwierdzenie statutu uwzględniającego zmianę § 58 statutu przyjętą Uchwałą nr 10 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z dnia 29.06.2014 r.

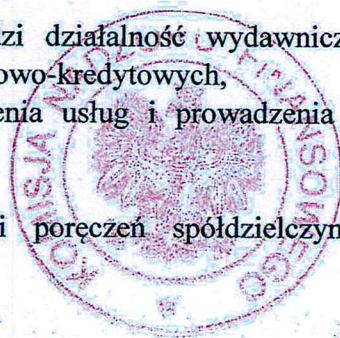
Zgodnie z art. 86 ust. 5 zdanie 2 ustawy o skok, do decyzji KNF w sprawie zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej stosuje się odpowiednio art. 53 ust. 3, w myśl którego KNF odmawia zatwierdzenia zmiany statutu Kasy Krajowej, jeżeli zmiana ta prowadzi do naruszenia przepisów prawa, bezpieczeństwa gromadzonych w kasach środków lub bezpieczeństwa lokat spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (dalej: „kasy”) gromadzonych w Kasie Krajowej. Na podstawie przytoczonych przepisów należy zatem przyjąć, że KNF odmawia zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej, jeżeli prowadzi on do naruszenia przepisów prawa, bezpieczeństwa gromadzonych w kasach środków lub bezpieczeństwa lokat kas gromadzonych w Kasie Krajowej.

W wyniku analizy przedłożonego do zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej, KNF uznała, że w związku z opisanymi poniżej postanowieniami tego statutu prowadzi on do naruszenia przepisów prawa i w związku z tym, w świetle przytoczonego wyżej art. 53 ust. 3 ustawy o skok, należy odmówić jego zatwierdzenia. Dokonując oceny statutu Kasy Krajowej pod względem przesłanki odnoszącej się do naruszenia przepisów prawa, KNF kierowała się w szczególności art. 41 ust. 1 ustawy o skok, zgodnie z którym Kasa Krajowa jest spółdzielnią osób prawnych, do której w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (dalej: „ustawa Prawo spółdzielcze”).

§ 3 ust. 2

Postanowienie to określa rodzaje działalności Kasy Krajowej wykonywanej na rzecz jej członków, czyli kas. Zgodnie z tym postanowieniem „Kasa Krajowa prowadzi działalność na rzecz swoich członków, a w szczególności:

- 1) reprezentuje interesy spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych przed organami administracji państwowej, organami samorządu terytorialnego oraz przed organizacjami krajowymi i zagranicznymi,
- 2) wyraża opinie o projektach aktów prawnych dotyczących spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
- 3) zapewnia spółdzielczym kasom oszczędnościowo-kredytowym doradztwo prawne, organizacyjne i finansowe,
- 4) organizuje szkolenia i prowadzi działalność wydawniczą związaną z działalnością spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
- 5) opracowuje standardy świadczenia usług i prowadzenia dokumentacji oraz systemy informatyczne,
- 6) przyjmuje lokaty,
- 7) udziela pożyczek, kredytów i poręczeń spółdzielczym kasom oszczędnościowo-kredytowym,

- 8) pośredniczy w przeprowadzaniu rozliczeń,
- 9) udziela pomocy nowo powstającym kasom,
- 10) przeprowadza lustrację spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
- 11) obejmuje akcje w spółkach akcyjnych oraz certyfikaty inwestycyjne lub jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych,
- 12) wydaje elektroniczne instrumenty płatnicze,
- 13) organizuje wymianę informacji pomiędzy spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi a instytucjami, uprawnionymi na podstawie obowiązujących przepisów do zbierania i udostępniania informacji kredytowych oraz informacji gospodarczych,
- 14) emituje papiery wartościowe na zasadach określonych w obowiązujących przepisach,
- 15) realizuje inne zadania, wynikające z potrzeb rozwoju ruchu spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.”.

W przekazanym KNF stanowisku Kasa Krajowa stwierdziła co następuje:

Niezasadny jest zarzut sprzeczności z ustawa 3 ust. 2 Statutu Kasy Krajowa w zakresie pkt 7, 11, 12, 13, 14 i 15.

SKOK „Kujawiak” powołuje się wyłącznie na przepis art. 43 ustawy o s.k.o.k., stanowiący, że Kasa Krajowa nie może prowadzić działalności innej niż określona w niniejszej ustawie lub ustawach odrębnych i na to, że w omawianych postanowieniach Statutu mowa jest o zadaniach, niewymienionych wprost w ustawie o s.k.o.k. i ustawach odrębnych. SKOK „Kujawiak” pomija jednak dwie fundamentalne okoliczności. Przepis art. 44 ust. 5 ustawy o s.k.o.k. stanowi, że Kasa Krajowa może prowadzić na rzecz kasy lub jej członków działalność inną niż określona w ust. 2 na podstawie umowy zawartej z kasą, o czym informuje Komisję Nadzoru Finansowego, katalog zadań Kasy Krajowej na rzecz kas i ich członków nie jest więc zamknięty. Wprost do takich właśnie nowych zadań odwołuje się otwarty pkt 15 § 3 ust. 2 Statutu Kasy Krajowej. Punkt 14 odwołuje się do emisji papierów wartościowych, na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Takim przepisem może być w szczególności art. 2 ustawy o obligacjach, który wprost stanowi o emisji obligacji przez Kasę Krajową, zezwala jej więc na prowadzenie takiej działalności. Postanowienie pkt 13, dotyczące organizowania wymiany informacji pomiędzy kasami i instytucjami ustawowo upoważnionymi do ich gromadzenia, odwołuje się właśnie do działalności prowadzonej przez Kasę Krajową na podstawie zawartych z Kasami umów, a przy tym działalności służebnej w stosunku do podstawowego zadania Kasy Krajowej na rzecz kas, jakim jest zapewnianie ich stabilności finansowej. Działalność na rzecz zwiększenia dostępu kas do informacji kredytowej o członkach służy bowiem bezpośrednio zwiększeniu bezpieczeństwa ich działalności. Dopuszczalność prowadzenia przez Kasę Krajową działalności w tej dziedzinie została potwierdzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2012 r., IV CSK 439/11, OSNC-ZD 2013 A, poz. 22. Postanowienie pkt 12 odwołuje się do wydawania pieniądza elektronicznego, do której to działalności wprost uprawnia Kasę Krajową przepis art. 4 ust. 2b ustawy o usługach płatniczych. Przepis ten zawiera zamkniętą listę wydawców pieniądza elektronicznego, umieszczając na tej liście kasę oszczędnościowo-kredytową. Zgodnie zaś z definicją, zawartą w przepisie art. 4 ust. 2 pkt 9 tej ustawy, termin „kasa oszczędnościowo-kredytowa” oznacza zarówno spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową, jak i Kasę Krajową. Odnosnie zapisu § 3 ust. 2 pkt 11 Statutu Kasy Krajowej, należy wskazać, iż utracił moc obowiązującą w zakresie w jakim dotyczył obejmowania udziałów w spółkach z

ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielniach, towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych (na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 27 września 2013 roku sygn. akt. XV C 273/13). W aktualnym tekście jednolitym Statutu Kasy Krajowej, zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym mowa jest więc wyłącznie o obejmowaniu akcji w spółkach akcyjnych oraz certyfikatów inwestycyjnych lub jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, co jest zgodne z przepisem art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, w myśl którego środki finansowe pozostające w dyspozycji Kasy Krajowej mogą być inwestowane z zachowaniem najwyższej staranności w papiery wartościowe, lokaty w bankach oraz jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych rynku pieniężnego. Postanowienie § 3 ust. 2 pkt 7 Statutu Kasy Krajowej odwołuje się do udzielania kasom pożyczek, kredytów i poręczeń. Pożyczki i kredyty wprost zostały wskazane w art. 44 ust 2 pkt 7 ustawy o s.k.o.k. jednak - jak wskazano wyżej - nie oznaczało to niemożności udzielania przez Kasę Krajową poręczeń za zobowiązania Kas. Działalność taka na rzecz Kas może być przez Kasę Krajową prowadzona na zasadzie przepisu art. 44 ust. 5 ustawy s.k.o.k. - na podstawie umowy zawartej z Kasą, o której informuje Komisję Nadzoru Finansowego. Należy podkreślić, iż działalność polegająca na ewentualnym udzieleniu poręczenia za zobowiązanie SKOK miałaby charakter służebny względem ustawowej stabilizacyjnej funkcji Kasy Krajowej i stanowiłaby jej aspekt, w szczególności w razie udzielenia zabezpieczenia wsparcia, otrzymywanego przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 lutego 2009 r o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym.

Stosownie do art. 42 ustawy o skok, celem działalności Kasy Krajowej jest zapewnienie stabilności finansowej kas, a w szczególności udzielanie kasom wsparcia finansowego ze środków funduszu stabilizacyjnego, oraz sprawowanie kontroli nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami prawa. Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o skok, Kasa Krajowa prowadzi działalność wyłącznie na rzecz swoich członków. W myśl ust. 2 przywołanego przepisu działalność ta polega na:

- 1) reprezentowaniu interesów kas przed organami administracji państwowej i organami samorządu terytorialnego, a także w organizacjach międzynarodowych;
- 2) wyrażaniu opinii o projektach aktów prawnych dotyczących kas;
- 3) zapewnianiu doradztwa prawnego, organizacyjnego i finansowego;
- 4) organizowaniu szkoleń i prowadzeniu działalności wydawniczej związanej z działalnością kas;
- 5) opracowywaniu standardów świadczenia usług i prowadzenia dokumentacji przez kasy oraz systemów informatycznych dla kas;
- 6) przyjmowaniu lokat;
- 7) udzielaniu pożyczek i kredytów kasom;
- 8) pośredniczeniu w przeprowadzaniu rozliczeń, o których mowa w art. 3 ust. 1, oraz wydawaniu kart płatniczych, jeżeli kasa nie wybierze innego sposobu prowadzenia tej działalności;
- 9) udzielaniu pomocy nowo powstającym kasom;
- 10) wypełnianiu za kasy obowiązków informacyjnych wobec Narodowego Banku Polskiego.

W myśl art. 43 ustawy o skok Kasa Krajowa nie może prowadzić działalności innej niż działalność określona w ustawie o skok lub ustawach odrębnych. W świetle przytoczonych

regulacji należy przyjąć, że przepis art. 44 ust. 1 ustawy o skok określa zatem wyczerpująco katalog czynności, które na podstawie tej ustawy Kasa Krajowa może wykonywać na rzecz swoich wszystkich członków. Ustawa o skok przyjęła zatem w tym zakresie zasadę zamkniętego katalogu takich czynności. Przytoczone przepisy oznaczają, że Kasa Krajowa nie może wykonywać na rzecz swoich wszystkich członków czynności innych niż określone wyczerpująco w art. 44 ust. 1 ustawy o skok lub przepisach odrębnych oraz że tylko do takich czynności odnosić się może statut Kasy Krajowej regulując uprawnienia i obowiązki Kasy Krajowej wobec wszystkich jej członków. Ustawa o skok w art. 44 ust. 5 wprawdzie dopuszcza prowadzenie przez Kasę Krajową, także innej działalności niż określona w art. 44 ust. 2 ustawy, lecz przepis ten wyraźnie wskazuje, że może być to działalność wykonywana na rzecz pojedynczej kasy lub jej członków i na podstawie indywidualnie zawartej z tą kasą umowy. Należy przy tym uznać, że nie może być to działalność dowolna, lecz powinna ona służyć realizacji celu dla którego została powołana Kasa Krajowa, tj. zapewnieniu stabilności finansowej kas, a w szczególności udzielaniu kasom wsparcia finansowego ze środków funduszu stabilizacyjnego, oraz sprawowaniu kontroli nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami prawa (art. 42 ustawy o skok). W sytuacji, o której mowa w przywołanym art. 44 ust. 5 ustawy o skok Kasa Krajowa nie występuje więc jako reprezentant, podmiot działający na rzecz wszystkich swoich członków (tak jak ma to miejsce w przypadku czynności określonych w art. 44 ust. 2 ustawy o skok), lecz jako reprezentant czy usługodawca dla pojedynczej kasy lub nawet tylko członków tej kasy, którzy przecież nie są i nie mogą być członkami Kasy Krajowej. Bezpośrednią podstawą prowadzenia przez Kasę Krajową takiej działalności nie jest ani przepis ustawy, ani statut, lecz umowa zawarta pomiędzy Kasą Krajową a daną kasą i byłoby tak nawet w przypadku zawarcia przez Kasę Krajową tego typu umów ze wszystkimi jej członkami. Umowa, o której mowa w art. 44 ust. 5 ustawy o skok ma charakter dwustronny, *stricte* cywilnoprawny i w pełni podlega swobodzie zawierania i kształtowania treści stosunku prawnego. Oznacza to w szczególności, iż nie można na podstawie omawianego przepisu narzucić jakiegokolwiek kasie, a tym bardziej jej członkom, obowiązku zawarcia takiej umowy, jak też jej treści, a w konsekwencji – obowiązku korzystania z usług Kasy Krajowej w zakresie regulowanym taką umową. W dalszej kolejności oznacza to również, że stosunki prawne wynikające z art. 44 ust. 5 ustawy o skok nie mogą być kształtowane statutem Kasy Krajowej, albowiem, mimo że statut spółdzielni powszechnie uważa się za stosunek kontraktowy, istotnie różni się on od klasycznej umowy prawa cywilnego przede wszystkim tym, że jego zmiana nie wymaga zgody wszystkich członków, a członkowie przystępujący do spółdzielni w ogóle nie mają możliwości wpływu na treść mającego wiązać ich stosunku prawnego (adhezyjny charakter statutu). W tym miejscu należy także podkreślić, że w świetle ustawy o skok członkostwo kas w Kasie Krajowej jest obowiązkowe, co oznacza, że wszystkie działające kasy są związane statutem Kasy Krajowej, a każda nowo powstająca kasa musi stać się członkiem Kasy Krajowej i przyjąć do stosowania jej statut. Zawarte w przytoczonym stanowisku stwierdzenie Kasy Krajowej, iż „katalog zadań Kasy Krajowej na rzecz kas i ich członków nie jest zamknięty”, nie znajduje zatem podstaw w tym sensie, że katalog ten nie może być swobodnie kształtowany przez statut Kasy Krajowej regulujący uprawnienia i obowiązki Kasy Krajowej wyłącznie (a więc w szczególności z wyłączeniem członków kas) wobec wszystkich jej członków.

Z powyższych względów należy uznać, że § 3 ust. 2 statutu Kasy Krajowej prowadzi do naruszenia ustawy o skok w zakresie, w jakim pozostawia otwartym katalog czynności wykonywanych przez Kasę Krajową na rzecz jej członków. Dotyczy to zamieszczenia w zdaniu wstępnym omawianego postanowienia, przed wyliczeniem wykonywanych czynności, sformułowania: „w szczególności” oraz zamieszczenia w pkt 15) bardzo ogólnego, można rzec – blankietowego uprawnienia do „realizowania innych zadań, wynikających z potrzeb rozwoju ruchu spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych”. Powyższe rozwiązania zawarte w omawianym postanowieniu statutu Kasy Krajowej sugerują, że poza czynnościami wymienionymi w tym postanowieniu, Kasa Krajowa wykonuje na rzecz swoich (wszystkich) członków także inne, nieokreślone bliżej czynności, co należy uznać za w oczywisty sposób prowadzące do naruszenia omówionych wyżej art. 43 i art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o skok. Na marginesie należy zauważyć, że statut Kasy Krajowej w § 3 ust. 3 powtarza dyspozycję art. 44 ust. 5 ustawy o skok. Świadczy to o tym, że statut odróżnia działalność wykonywaną na rzecz wszystkich kas od działalności wykonywanej na rzecz pojedynczej kasy lub jej członków na podstawie indywidualnie zawartej z tą kasą umowy, a jego celem wynikającym z kwestionowanego § 3 ust. 2 jest sprzeczne z przepisami ustawy o skok dopuszczenie wykonywania przez Kasę Krajową na rzecz wszystkich jej członków innej, nieokreślonej bliżej działalności, niemieszczącej się w granicach zakreślonych przez ustawę.

Kwestionowane postanowienie statutu Kasy Krajowej prowadzi również do naruszenia art. 43 i art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o skok w zakresie, w jakim przewiduje wykonywanie przez Kasę Krajową na rzecz wszystkich jej członków czynności innych, niż określone ustawą o skok lub przepisami odrębnymi, tj.:

- 1) reprezentowanie interesów kas „przed organizacjami krajowymi i zagranicznymi” (pkt 1),
- 2) udzielanie kasom poręczeń (pkt 7),
- 3) obejmowanie akcji w spółkach akcyjnych oraz certyfikatów inwestycyjnych lub jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych (pkt 11),
- 4) wydawanie elektronicznych instrumentów płatniczych (pkt 12),
- 5) organizowanie wymiany informacji pomiędzy kasami a instytucjami, uprawnionymi na podstawie obowiązujących przepisów do zbierania i udostępniania informacji kredytowych oraz informacji gospodarczych (pkt 13),
- 6) emitowanie papierów wartościowych na zasadach określonych w obowiązujących przepisach (pkt 14).

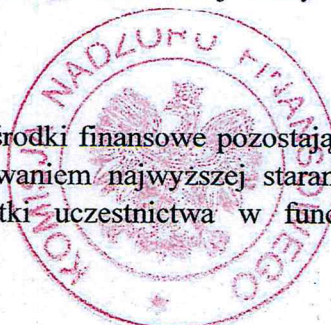
Odnosząc się do argumentów podnoszonych przez Kasę Krajową, należy stwierdzić, co następuje:

Ad § 3 ust. 2 pkt 7)

Nawet jeżeli uznać, że udzielanie poręczeń kasom przez Kasę Krajową jest dopuszczalne w ramach realizacji dyspozycji art. 44 ust. 5 ustawy o skok, to, jak wykazano wyżej, działalność taka nie może stanowić działalności statutowej Kasy Krajowej realizowanej wobec wszystkich jej członków.

Ad § 3 ust. 2 pkt 11)

Zgodnie z art. 56 ustawy o skok środki finansowe pozostające w dyspozycji Kasy Krajowej mogą być inwestowane z zachowaniem najwyższej staranności: w papiery wartościowe, lokaty w bankach oraz jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych rynku

pieniężnego. Przepis ten reguluje zasady gospodarki finansowej Kasy Krajowej, określając dopuszczalne formy lokowania przez Kasę Krajową, w jej własnym imieniu i na jej rzecz, pozostających w jej dyspozycji (wolnych) środków finansowych i nie może być podstawą do prowadzenia przez Kasę Krajową działalności w omawianym zakresie na rzecz członków Kasy Krajowej. Co więcej, literalna wykładnia kwestionowanego postanowienia nakazywałaby uznać, że Kasa Krajowa obejmując akcje w spółkach akcyjnych oraz certyfikaty inwestycyjne lub jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych na rzecz swoich członków prowadzi działalność mieszczącą się w zakresie działalności maklerskiej zdefiniowanej w art. 69 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 94, z późn. zm.), której prowadzenie wymaga zezwolenia KNF wydanego na podstawie i w trybie tej ustawy.

Ad § 3 ust. 2 pkt 12)

Postanowienia tego, wbrew twierdzeniom Kasy Krajowej, nie można uznać za odwołujące się do wydawania pieniądza elektronicznego. Wydawanie instrumentów płatniczych (w tym elektronicznych) jest w obowiązującym stanie prawnym usługą płatniczą, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2011 r. Nr 199, poz. 1175, z późn. zm.). Termin „elektroniczny instrument płatniczy” zdefiniowany był przez uchyloną z dniem 07.10.2013 r. ustawę z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych jako: „każdy instrument płatniczy, w tym z dostępem do środków pieniężnych na odległość, umożliwiający posiadaczowi dokonywanie operacji przy użyciu informatycznych nośników danych lub elektroniczną identyfikację posiadacza niezbędną do dokonania operacji, w szczególności kartę płatniczą lub instrument pieniądza elektronicznego”. W obecnym stanie prawnym instrument płatniczy, stosownie do art. 2 pkt 10) ustawy o usługach płatniczych, jest to „zindywidualizowane urządzenie lub uzgodniony przez użytkownika i dostawcę zbiór procedur, wykorzystywane przez użytkownika do złożenia zlecenia płatniczego”. Wprawdzie ustawa o usługach płatniczych w art. 4 ust. 2 pkt 9) w związku z ust. 1 upoważnia kasę i Kasę Krajową do prowadzenia działalności w zakresie świadczenia usług płatniczych, zastrzega jednak, że mogą to czynić jedynie w zakresie określonym przez odrębne przepisy. Dla Kasy Krajowej przepisem takim jest art. 44 ust. 2 pkt 8) ustawy o skok, zgodnie z którym Kasa Krajowa, prowadząc działalność na rzecz kas może pośredniczyć w przeprowadzaniu rozliczeń finansowych członków kas oraz wydawać karty płatnicze, o ile jednak kasa nie wybierze innego sposobu prowadzenia tej działalności. Ustawa o skok nie zawiera natomiast uprawnienia Kasy Krajowej do wydawania instrumentów płatniczych innych niż karty płatnicze. Należy ponadto zauważyć, że nawet sprowadzając czynność określoną w omawianym postanowieniu statutu Kasy Krajowej tylko do wydawania kart płatniczych, należałoby postanowienie to uznać za sprzeczne z przytoczonym art. 44 ust. 2 pkt 8) ustawy o skok, gdyż nie zawiera ono zastrzeżenia możliwości wyboru przez kasę innego sposobu prowadzenia działalności w zakresie wydawania kart płatniczych, np. poprzez zlecenie tej usługi innemu uprawnionemu podmiotowi.

Ad § 3 ust. 2 pkt 13)

Jak wskazano wyżej, ewentualna możliwość wykonywania przez Kasę Krajową omawianej działalności na podstawie zawartej z kasą indywidualnej umowy, o której mowa w art. 44 ust. 5 nie uprawnia Kasy Krajowej do wykonywania tej działalności na rzecz wszystkich jej członków. Przywoływane przez Kasę Krajową orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczy nieobowiązującego już stanu prawnego regulowanego przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych

kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.). Ustawa ta w art. 35 określała uprawnienia Kasy Krajowej w zakresie działalności prowadzonej przez Kasę Krajową na rzecz jej członków. Przepis ten, przed wyliczeniem rodzajów tej działalności, zawierał zwrot „w szczególności”, co oznacza, że katalog tych rodzajów działalności miał charakter otwarty. Na okoliczność tę zwrócił uwagę Sąd Najwyższy orzekając o braku podstaw do uznania, iż poprzez wprowadzenie do statutu Kasy Krajowej nieujętej w tym katalogu czynności polegającej na pośrednictwie Kasy Krajowej w wymianie informacji pomiędzy kasami a Biurem Informacji Kredytowej, przywołany przepis został naruszony. Należy też dodać, że w poprzednim stanie prawnym brak było przepisu analogicznego do przytoczonego wyżej art. 43 ustawy o skok, który *expressis verbis* wyłącza możliwość prowadzenia przez Kasę Krajową na rzecz swoich członków działalności innej niż wskazana w ustawie o skok i przepisach szczególnych, co stanowi dodatkowy argument za twierdzeniem, iż w aktualnym stanie prawnym, katalog czynności dopuszczalnych do wykonywania w ramach działalności Kasy Krajowej na rzecz jej członków ma charakter zamknięty.

Ad § 3 ust. 2 pkt 14)

Zgodnie z art. 2 pkt 1a) ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz. U. z 2014 r. poz. 730) obligacje mogą emitować kasy oraz Kasa Krajowa. Przepis ten uprawnia kasy i Kasę Krajową do emisji obligacji na własną rzecz i nie może stanowić podstawy do emisji obligacji przez Kasę Krajową w ramach działalności prowadzonej na rzecz jej członków. Niezależnie od tego, należy zwrócić uwagę, że kwestionowane postanowienie odnosi się do emitowania wszelkich papierów wartościowych, a nie tylko obligacji, zaś zawarte w tym postanowieniu odwołanie do „obowiązujących przepisów” odnosi się jedynie do zasad emitowania papierów wartościowych, a nie określenia przez te przepisy uprawnień Kasy Krajowej (tj. określenia zakresu papierów wartościowych, do emitowania których Kasa Krajowa jest uprawniona).

§ 12 ust. 1, 1a i 4

Postanowienie § 12 ust. 1 przewiduje obowiązek złożenia przez kasę w Kasie Krajowej – jako oprocentowanych lokat:

- 1) swojego funduszu zasobowego i udziałowego w wysokości nieprzekraczającej 4% aktywów kasy,
- 2) równowartości co najmniej 5% wielkości funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego, stanowiącej rezerwę bieżących operacji.

W myśl § 12 ust. 1a obowiązkowi, o którym mowa w ust. 1, kasa może uczynić zadość także poprzez nabycie papierów wartościowych emitowanych przez Kasę Krajową. Zgodnie z § 12 ust. 4 szczegółowe zasady, wysokość i terminy wpłat oraz wysokość oprocentowania środków, o których mowa w ust. 1, określa zarząd Kasy Krajowej.

W przekazanym KNF stanowisku Kasa Krajowa stwierdziła co następuje:

Postanowienie § 12 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 1a, 2c i 3 Statutu Kasy Krajowej nie są sprzeczne z przepisami prawa.

Postanowienia § 12 ust. 1 pkt 1 i 2 Statutu Kasy Krajowej mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa działalności Kas poprzez nałożenie na nie obowiązku przechowywania na oprocentowanych lokatach w Kasie Krajowej części swojej rezerwy płynnej oraz swoich funduszy zasobowego i udziałowego do wysokości równowartości 4% aktywów. Postanowienie to było przedmiotem procesu sądowego, w toku którego wyrokiem z dnia 27

czerwca 2012 r., IV OSK 564/11 Sąd Najwyższy potwierdził ważność i zgodność z prawem zapisu § 12 ust. 1 pkt 2 Statutu Kasy Krajowej, wskazując jednoznacznie na cel tego zapisu jako ochronę stabilności finansowej zarówno pojedynczej kasy, jak i całego ich systemu. Ta linia orzecznictwa jest obecnie konsekwentnie realizowana we wszystkich kolejnych sprawach. Warto podkreślić, iż nie tylko cel powyższych zapisów jest zgodny z kierunkiem regulacji ustawy o s.k.o.k., która w przepisach art. 38 i 39 czyni gospodarowanie powierzona jej częścią rezerwy płynnej kas jednym z kluczowych zadań Kasy Krajowej.

Jeśli chodzi o zarzuty, dotyczące zapisu § 12 ust. 1a Statutu Kasy Krajowej, SKOK „Kujawiak” zdaje się zapominać, że przepis art. 37 ust. 1 pkt 5 ustawy o s.k.o.k., regulujący zasady inwestowania wolnych środków przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, wymienia wśród sposobów inwestowania „inne kategorie lokat inwestycji, za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego”. Nie jest więc tak, że ustawodawca z góry wykluczył jakiegokolwiek inne niż wymienione w pkt 1-4 tego przepisu sposoby inwestowania, ale jedynie obwarował możliwość korzystania z nich otrzymaniem zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Z zachowania tego ustawowego wymogu postanowienie Statutu nie zwalnia.

Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o skok środki pieniężne w dyspozycji kasy, które nie są wykorzystywane na pożyczki i kredyty dla członków kasy, mogą być inwestowane z zachowaniem najwyższej staranności:

- 1) w obligacje i inne papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski;
- 2) jako lokaty, wkłady lub udziały w Kasie Krajowej;
- 3) jako lokaty w bankach;
- 4) w jednostki uczestnictwa funduszy rynku pieniężnego, o których mowa w art. 178 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych;
- 5) jako inne kategorie lokat i inwestycji, za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

W myśl art. 37 ust. 3 ustawy o skok łączna wartość zakupionych przez kasę środków trwałych nie może przekroczyć 100% funduszy własnych kasy. Dodatkowo, na podstawie art. 38 ust. 1-3 ustawy o skok, kasy obowiązane są utrzymywać rezerwę płynną w wysokości nie mniejszej niż 10% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego, która służy zapewnieniu płynności kas i którą stanowią środki pieniężne:

- 1) zgromadzone w kasie w formie gotówki;
- 2) utrzymywane na odrębnych rachunkach w Kasie Krajowej;
- 3) zgromadzone w formie jednostek uczestnictwa funduszy rynku pieniężnego, o których mowa w art. 178 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, o ile ich odkupienie nie zostało zawieszona w trybie określonym w art. 89 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 i art. 227b oraz przypadku, o którym mowa w art. 246 ust. 3, tej ustawy.

W myśl art. 38 ust. 5 ustawy o skok, ze środków utrzymywanych przez kasy na odrębnych rachunkach w Kasie Krajowej Kasa Krajowa może udzielić kasie kredytu płynnościowego. Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o skok, w przypadku gdy kwota udzielonych kredytów płynnościowych, pomniejszona o wartość środków z tytułu spłaty kredytu płynnościowego, przekracza 60% środków utrzymywanych przez kasy na odrębnych rachunkach w Kasie Krajowej w celu zapewnienia płynności, Kasa Krajowa może zobowiązać kasy do przeznaczenia dodatkowych środków na rezerwę płynną, określając jednocześnie ich wysokość. Wartość dodatkowych środków, które mają być utrzymywane jako rezerwa płynna, nie może przekroczyć wysokości 5% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego.

Przytoczone przepisy określają podstawowe zasady gospodarowania przez kasę środkami pieniężnymi pozostającymi w dyspozycji kasy, tj. niezaangażowanymi w zakupione środki trwałe oraz udzielone członkom pożyczki i kredyty. W ramach tych wolnych środków powinna być utrzymywana rezerwa płynna w wysokości nie mniejszej niż 10% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego (tj. – zgodnie z art. 25 ustawy o skok – funduszu powstającego z wkładów członkowskich, o których mowa w art. 12 ustawy o skok oraz gromadzonych przez członków oszczędności). Rezerwa płynna może być utrzymywana przez kasę w trzech formach określonych w przytoczonym wyżej art. 38 ust. 3 ustawy o skok. Kasa Krajowa może zobowiązać kasy do przeznaczenia dodatkowych środków na rezerwę płynną, określając jednocześnie ich wysokość, lecz może to uczynić jedynie w sytuacji określonej w przytoczonym wyżej art. 39 ust. 1 ustawy o skok. Pozostałe wolne środki, tj. środki niezaangażowane w finansowanie środków trwałych kasy, udzielone kredyty lub pożyczki oraz niestanowiące rezerwy płynnej, kasa może inwestować z zachowaniem najwyższej staranności w instrumenty określone w przytoczonym wyżej art. 37 ustawy o skok.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że ustawa o skok w art. 37 ust. 1 i art. 38 ust. 3 wskazuje zamknięty katalog instrumentów, w postaci których mogą i powinny być przechowywane wolne środki pieniężne pozostające w dyspozycji kasy. Rozszerzenie tego katalogu na inne instrumenty (lokaty lub inwestycje) może nastąpić wyłącznie za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego wydaną indywidualnie dla kasy, która się o to zwróci i dotyczyć tylko inwestowania wolnych środków niestanowiących rezerwy płynnej. Katalog ten nie uwzględnia papierów wartościowych emitowanych przez Kasę Krajową. Z tych względów za prowadzące do naruszenia przepisów ustawy o skok należy uznać postanowienie § 12 ust. 1a statutu Kasy Krajowej wskazujące, że określone w ust. 1 tego paragrafu obowiązki składania wolnych środków na lokatach w Kasie Krajowej, w tym środków mających stanowić rezerwę płynną (rezerwę bieżących operacji) kasa może uczynić zadość także poprzez nabycie papierów wartościowych emitowanych przez Kasę Krajową.

Za prowadzące do naruszenia ustawy o skok należy uznać także wynikające z § 12 ust. 1 pkt 2) w związku z ust. 4 statutu Kasy Krajowej zobowiązanie kas do utrzymywania stale na lokacie w Kasie Krajowej rezerwy płynnej w wysokości co najmniej 5% wielkości funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego, z jednoczesnym uprawnieniem zarządu Kasy Krajowej do określenia tej wysokości. Jak wynika z przytoczonych wyżej przepisów ustawy o skok, jedynym przypadkiem, w którym Kasa Krajowa może zobowiązać kasy do przeznaczenia dodatkowych środków na rezerwę płynną, określając jednocześnie ich wysokość, jest sytuacja opisana w art. 39 ust. 1 ustawy o skok. Ponadto zgodnie z tym przepisem wartość tych dodatkowych środków nie może przekroczyć wysokości 5% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego, natomiast kwestionowane postanowienia wskazują tę wysokość jako minimum. Dodatkowo, zgodnie z art. 38 ust. 1 pkt 2) środki rezerwy płynnej kas zdeponowane w Kasie Krajowej powinny być utrzymywane na odrębnych rachunkach, nie zaś na przywołanych w § 12 ust. 1 lokatach.

Za prowadzące do naruszenia przepisów ustawy o skok należy także uznać wprowadzenie wymogu złożenia przez kasę jako lokaty w Kasie Krajowej środków pieniężnych odpowiadających kwocie funduszu udziałowego i zasobowego kasy do wysokości 4% aktywów kasy (§ 12 ust. 1 pkt 1 statutu Kasy Krajowej). Wymóg ten faktycznie wprowadza

niezależny od obowiązku utrzymywania rezerwy płynnej obowiązek nieangażowania wymienionych środków kasy w działalność kredytowo-pożyczkową na rzecz swoich członków i w dodatku utrzymywania tych środków tylko w jednej z dopuszczonych w art. 37 ust. 1 ustawy o skok form – na lokacie w Kasie Krajowej. Obowiązek ten nie znajduje umocowania w przepisach ustawy o skok określających gospodarkę finansową kas i może stanowić ograniczenie podstawowej działalności kas o relatywnie wysokich funduszach własnych.

Odnosząc się do argumentów podnoszonych przez Kasę Krajową, należy stwierdzić, co następuje:

Ad § 12 ust. 1

Zasady tworzenia przez kasy rezerwy płynnej i gospodarowania nią zostały precyzyjnie określone w ustawie o skok. Wprowadzanie dodatkowych wymogów w tym zakresie przez statut Kasy Krajowej nie znajduje podstaw w przepisach tej ustawy i choć, zgodnie z wyjaśnieniami Klasy Krajowej, ma na celu zwiększenie płynności kas, wcale nie musi oznaczać większego bezpieczeństwa prowadzonej przez kasy działalności. Należy bowiem pamiętać, że środki płynne, stanowiące zabezpieczenie realizacji wymagalnych zobowiązań, nie mogą być angażowane w podstawową działalność kasy i są przez to aktywami o niskiej, a niekiedy nawet ujemnej dochodowości. Nieuzasadnione zwiększanie rezerwy płynnej może zatem prowadzić do nadpłynności i obniżenia efektywności kasy, ze szkodą dla bezpieczeństwa prowadzonej przez nią działalności. Przywoływane przez Kasę Krajową orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczy nieobowiązującego już stanu prawnego regulowanego przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Zgodnie z art. 31 ust. 1 tej ustawy kasy, podobnie jak obecnie, miały obowiązek utrzymywać rezerwę płynną w wysokości nie mniejszej niż 10% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego. W myśl ust. 2 przywołanego przepisu rezerwę płynną stanowić miały środki pieniężne zgromadzone w kasie w formie gotówki lub w innych formach ustalonych przez Kasę Krajową. Przepis ten przyznawał więc Kasie Krajowej uprawnienie do określenia alternatywnych w stosunku do zgromadzonej w kasie gotówki form przechowywania środków pieniężnych mających stanowić rezerwę płynną. Uznając to uprawnienie Kasy Krajowej, jak również mając na względzie kontraktowy charakter statutu spółdzielni, Sąd Najwyższy wywiódł możliwość określenia tych form także poprzez statut Kasy Krajowej. Omawiane uprawnienie Kasy Krajowej, a co za tym idzie kwestionowane postanowienie nie znajdują jednak oparcia w aktualnym stanie prawnym. Jak wskazano wyżej, ustawa o skok w art. 38 ust. 3 wylicza w sposób wyczerpujący formy, w jakich utrzymywana ma być rezerwa płynna kas i w żadnym miejscu nie przyznaje Kasie Krajowej, w szczególności poprzez jej statut, ani uprawnienia do określenia tych form w sposób odmierny, ani też uprawnienia do określenia alokacji rezerwy płynnej w poszczególne, nakazane prawem formy.

Ad § 12 ust. 1a

Jak wskazano wyżej, art. 37 ust. 1 ustawy o skok odnosi się do dopuszczalnych sposobów inwestowania środków pieniężnych pozostających w dyspozycji kasy, niezaangażowanych w finansowanie środków trwałych, udzielone kredyty lub pożyczki oraz niestanowiących rezerwy płynnej. W myśl pkt 5) omawianego przepisu kasy, za zgodą KNF, mogą inwestować tego typu środki także jako inne kategorie lokat i inwestycji. Rodzaje inwestycji wymienione

w omawianym przepisie nie są, jak wynika to z § 12 ust. 1a w związku z § 12 ust. 1 pkt 2) statutu Kasy Krajowej formami przechowywania rezerwy płynnej, gdyż te, jak wskazano wyżej, zostały w sposób wyczerpujący wyliczone w art. 38 ust. 3 ustawy o skok. Dodatkowo, jak słusznie zauważa Kasa Krajowa, dopuszczalność inwestowania wolnych środków pieniężnych kasy w instrumenty inne niż wymienione w art. 37 ust. 1 pkt 1)-4) ustawy o skok wymaga wydania przez KNF stosownej zgody. Zgodzić należy się z Kasą Krajową również co do tego, że kwestionowane postanowienie statutu, podobnie zresztą jak i każde inne, nie może zwolnić z bezwzględnego obowiązku (uzyskania zgody KNF) wyrażonego przepisem ustawy. Tym niemniej należy wskazać, że postanowienie to w żaden sposób o obowiązku tym nie wspomina, co mogłoby rodzić wrażenie, zwłaszcza w przypadku zaakceptowania tego postanowienia przez KNF w decyzji w przedmiocie zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej, że obowiązek powyższy nie odnosi się do okoliczności w tym postanowieniu wskazanych.

§ 20 ust. 3 pkt 2)

W myśl tego postanowienia statutu Kasy Krajowej zarząd Kasy Krajowej zobowiązany jest zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie Kasy Krajowej na żądanie członków reprezentujących co najmniej 1/3 udziałów.

Zgodnie z art. 39 § 2 pkt 2) ustawy Prawo spółdzielcze zarząd spółdzielni zobowiązany jest zwołać walne zgromadzenie na żądanie przynajmniej 1/10, nie mniej jednak niż 3 członków, o ile jednak uprawnienia tego nie zastrzeżono w statucie dla większej liczby członków. Analizując kwestionowane postanowienie statutu należy wskazać, że względna wielkość udziałów poszczególnych kas w Kasie Krajowej jest zróżnicowana i waha się od 0,01% do prawie 55% w przypadku SKOK im. Franciszka Stefczyka (dane według stanu na koniec marca 2014 r.). Oznacza to, że 1/3 udziałów w Kasie Krajowej może być reprezentowana przez od 1 do wszystkich 55 kas zrzeszonych w Kasie Krajowej. W konsekwencji nie można uznać, że kwestionowane postanowienie zastrzega prawo żądania zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia Kasy Krajowej dla liczby członków większej niż przynajmniej 1/10 wszystkich 55 kas (tj. przynajmniej 6 kas) ani nawet, że postanowienie to wskazuje na jakąkolwiek konkretną liczbę kas uprawnionych do takiego żądania. Na podstawie omawianego postanowienia z żądaniem zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia wystąpić może zatem zarówno jedna, jak i dwie, trzy, cztery lub pięć kas, a więc liczba kas mniejsza niż 1/10 wszystkich kas, a niekiedy mniejsza niż minimum 3 członków wskazane w art. 39 § 2 pkt 2) ustawy Prawo spółdzielcze. Z drugiej strony, ze względu na fakt, że 3 kasy reprezentują ponad 3/4 udziałów w Kasie Krajowej, na podstawie kwestionowanego postępowania, prawa do żądania zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia pozbawione mogą być nawet 52 kasy (ponad 9/10 ogółu wszystkich kas), które chciałyby zwrócić się z takim żądaniem. Z powyższych względów należy uznać, że § 20 ust. 3 pkt 2) prowadzi do naruszenia przepisów prawa, a konkretnie przywołanego wyżej art. 39 § 2 pkt 2) ustawy Prawo spółdzielcze.

Wobec nieznajdującego podstawy w przepisach ustawowych uzależnienia przez omawiane postanowienie praw przysługujących członkom od ilości posiadanych przez nich udziałów, postanowienie to należy również uznać za prowadzące do naruszenia art. 18 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze, statuującego opisaną w dalszej części uzasadnienia do niniejszej decyzji zasadę równości praw i obowiązków wszystkich członków spółdzielni.

§ 28 ust. 5, 9, 10 i 13

Przedmiotowe postanowienia statutu Kasy Krajowej przewidują szczególne zasady wyboru członków rady nadzorczej Kasy Krajowej. Zgodnie z tymi zasadami walne zgromadzenie dokonuje wyboru członków rady spośród kandydatów przyporządkowanych do trzech różnych list, zależnie od tego, do której grupy członków należy kasa zgłaszająca danego kandydata. Pod głosowanie walnego zgromadzenia nie są poddawane wszystkie kandydaty łącznie, tylko kolejno – kandydaty znajdujące się na poszczególnych listach. W wyniku tego zabiegu do rady nadzorczej z każdej listy wybierana jest taka sama liczba kandydatów wynikająca z podzielenia ustalonej uchwałą walnego zgromadzenia liczby członków rady nadzorczej i liczby 3. Biorąc pod uwagę, że zgodnie ze statutem Kasy Krajowej rada nadzorcza może liczyć od 5 do 9 członków (§ 28 ust. 1) oraz, że liczba członków ustalana przez walne musi być podzielna przez 3 (§ 28 ust. 3), z każdej listy do rady nadzorczej może być wybranych, zależnie od decyzji walnego zgromadzenia, 2 albo 3 kandydatów. Bez względu jednak na liczbę członków rady wybieranych z każdej listy oraz na liczbę uzyskanych głosów, kandydaci zgłoszeni przez daną grupę członków stanowić będą 1/3 składu rady nadzorczej. Ponadto, ponieważ zgodnie z § 28 ust. 10 statutu Kasy Krajowej do rady nadzorczej z każdej listy wchodzi kandydaci, którzy w głosowaniu na daną listę otrzymali największą liczbę głosów, w przypadku zgłoszenia w ramach danej listy kandydatów w liczbie równej liczbie członków wybieranych z jednej listy (czyli 2 albo 3), bez względu na wynik głosowania, kandydaci ci zostaną członkami rady. Przynależność kasy do danej grupy zależna jest od liczby członków zrzeszanych przez tę kasę według stanu na koniec roku kalendarzowego poprzedzającego odbycie walnego zgromadzenia. Grupę I stanowić mają kasy, z których każda zrzesza ponad 800 tys. członków, grupę II – kasy, z których każda zrzesza nie więcej niż 800 tys. i nie mniej niż 30 tys. członków, a grupę III – kasy, z których każda zrzesza nie więcej niż 30 tys. członków. Według stanu na koniec marca 2014 roku do grupy I zaliczała się 1 kasa (SKOK im. F. Stefczyka – 1 019 987 członków), do grupy II – 14 kas (od 30 167 do 201 974 członków), a do grupy III – pozostałe 40 kas (od 777 do 28 799 członków).

W przekazanym KNF stanowisku Kasa Krajowa stwierdziła co następuje:

Nie jest słuszny zarzut niezgodności z prawem § 28 Statutu Kasy Krajowej.

(...) SKOK „Kujawiak” wskazuje, że pokrzywdzenie niektórych kas mogłoby nastąpić w hipotetycznej sytuacji, w której zostaliby odwołani członkowie Rady Nadzorczej, wybierani spośród kandydatów jednej z grup. Przewidziany w § 28 Statutu Kasy Krajowej tryb wyboru członków Rady Nadzorczej zakłada bowiem, że wszystkie zrzeszone w Kasie Krajowej kasy zostają podzielone na trzy grupy, tak aby każda z grup obejmowała kasy zrzeszające po 1/3 wszystkich członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. W wyniku takiego podziału, kandydatów wskazują osobno największe kasy, średnie i najmniejsze. SKOK „Kujawiak” wskazuje, że gdyby zostali odwołani wszyscy członkowie Rady wybrani spośród kandydatów jednej z grup, a Rada funkcjonowałaby nadal w składzie obejmującym wyłącznie członków wybranych spośród kandydatów pozostałych grup, zakłócona byłaby zasada równości kas jako członków Kasy Krajowej. Należy jednak wskazać, że odwołanie członka Rady Nadzorczej, zgodnie z § 29 Statutu Kasy Krajowej należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i wymaga większości kwalifikowanej 2/3 głosów. Przy przyjęciu w nowej ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych zasady głosowania na walnym

zgromadzeniu 1 członek – 1 głos (art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r.) odwołanie wszystkich członków Rady, wyłonionych spośród kandydatów jednej grupy przez kasy należące do pozostałych grup byłoby możliwe tylko w odniesieniu do kandydatów grupy, do której należą kasy zrzeszające powyżej 800.000 członków (jej liczebność jest bowiem mniejsza niż 1/4 ogólnej liczby członków Kasy Krajowej). Do tej grupy nie należy SKOK Kujawiak, należy do niej natomiast SKOK im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni, która według SKOK „Kujawiak” została tą regulacją uprzywilejowana.

Regulacja polegająca na podziale kas na trzy grupy, wskazujące kandydatów do Rady Nadzorczej i głosowaniu na trzy osobne listy nie narusza ani zasady równych praw członków spółdzielni, wyrażonej w art. 18 § 1 ustawy - Prawo spółdzielcze, ani wyrażonej w art. 48 ust. 2 ustawy o s.k.o.k. zasady głosowania na walnym zgromadzeniu według reguły 1 członek – 1 głos. Po pierwsze wybory w takiej procedurze nie są niczym wyjątkowym w przypadku osób prawnych. Po drugie, jak wskazano w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały, podział kas na grupy celem wyłonienia kandydatów do Rady Nadzorczej, nie jest - jak zarzuca SKOK „Kujawiak” - dokonany „całkowicie arbitralnie i bez jakiegokolwiek relewantnej przyczyny”, ale wręcz przeciwnie, w taki sposób, aby struktura Rady Nadzorczej odzwierciedlała liczbę członków zrzeszonych w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Każda z trzech grup ma bowiem skupiać kasy, obejmujące po 1/3 ogólnej liczby członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Trudno chyba wyobrazić sobie bardziej sprawiedliwe i zgodne z zasadami demokracji spółdzielczej kryteria przyporządkowania kas do poszczególnych grup.

(...) Jak wskazano wyżej, zasada jeden członek – jeden głos na walnym zgromadzeniu nie jest zaskarżoną uchwałą modyfikowana. Wprowadza ona jedynie szczególny system wyłaniania kandydatów do Rady Nadzorczej Kasy Krajowej. Sposób ten ma prowadzić do odzwierciedlenia w składzie Rady struktury członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, zrzeszonych w Kasie Krajowej, która to struktura przekłada się na udział zrzeszonych kas we wszystkich aspektach działalności Kasy Krajowej i jej finansowania. Jest to istotny interes publiczny, uzasadniający wprowadzenie takiego rozwiązania.

Rozwiązanie to zmierza do możliwie najpełniejszej realizacji zasad demokracji spółdzielczej, które w pełni dopuszczają to, aby wpływ unii kredytowych pierwszego stopnia na działalność zrzeszającej je organizacji II stopnia był odzwierciedleniem wielkości tych unii kredytowych.

Przedstawione rozwiązania statutu Kasy Krajowej należy uznać za prowadzące do naruszenia art. 18 § 1, art. 35 § 2 i art. 45 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze.

Zgodnie z art. 18 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze prawa i obowiązki wynikające z członkostwa w spółdzielni są dla wszystkich członków równe. Przepis ten statuuje zasadę równości praw i obowiązków wszystkich członków spółdzielni. Zasada ta ma charakter bezwzględny, co oznacza, iż w braku ustawowego zróżnicowania praw i obowiązków spółdzielcy, względnie zróżnicowania ich w treści statutu i innych aktach wewnętrznych, w granicach dozwolonych przez bezwzględnie obowiązujące normy prawne regulujące działalność spółdzielni, zakres tych praw i obowiązków wynikających ze stosunku członkostwa w spółdzielni dla każdego z członków spółdzielni powinien być taki sam. Przykładem normy prawnej pozwalającej zróżnicować prawa członków spółdzielni jest art. 36 ustawy Prawo spółdzielcze wprowadzający zasadę, że każdy członek spółdzielni ma jeden

głos bez względu na ilość posiadanych udziałów oraz wyjątek od tej zasady przewidujący, że statut spółdzielni, której członkami mogą być wyłącznie osoby prawne, może określać inną zasadę ustalania liczby głosów przysługujących członkom. Stosowanie tego wyjątku w przypadku Kasy Krajowej, która jest spółdzielnią osób prawnych zostało wyłączone przez art. 48 ust. 1 ustawy o skok, zgodnie z którym każdemu członkowi Kasy Krajowej przysługuje jeden głos na walnym zgromadzeniu, bez względu na ilość posiadanych udziałów. Wobec braku innych przepisów pozwalających różnicować uprawnienia kas wynikające ze stosunku członkostwa w Kasie Krajowej zależnie od ilości udziałów posiadanych w Kasie Krajowej, takie zróżnicowanie tych uprawnień przez statut, w szczególności w odniesieniu do możliwości żądania zwołania walnego zgromadzenia Kasy Krajowej (*vide* uwagi do zakwestionowanego § 20 ust. 3 pkt 2 statutu Kasy Krajowej), należy uznać za sprzeczne z zasadą równości członków wyrażoną w art. 18 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze. Ani ustawa o skok, ani ustawa Prawo spółdzielcze, ani jakkolwiek inny akt prawny regulujący działalność spółdzielni, nie zawierają również przepisów pozwalających różnicować uprawnienia kas wynikające ze stosunku członkostwa Kasy Krajowej zależnie od liczby zrzeszonych w tych kasach członków, wobec tego takie różnicowanie tych uprawnień w statucie Kasy należy uznać za prowadzące do naruszenia wyrażonej w art. 18 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze zasady równości członków. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że pomimo wybierania spośród kandydatów w poszczególnych grupach takiej samej liczby członków rady nadzorczej, kryteria podziału kas na poszczególne grupy trudno uznać za obiektywne lub choćby wynikające z obiektywnych zasad czy reguł stosowanych jednakowo do wszystkich członków. Trudno też znaleźć dla tych kryteriów choćby jakąś prawidłowość wskazującą, iż nie są one dowolne. Według stanu na koniec marca 2014 roku do grupy I zaliczała się 1 kasa (SKOK im. F. Stefczyka – 1 019 987 członków), do grupy II – 14 kas (od 30 167 do 201 974 członków), a do grupy III – pozostałe 40 kas (od 777 do 28 799 członków). W ujęciu względnym podział kas na grupy przedstawia się następująco: grupa I – kasa stanowiąca 1,8% wszystkich kas i zrzeszająca 38,4 % wszystkich członków kas, grupa II – 25,5 % kas zrzeszających 45,1 % wszystkich członków kas, grupa III – 72,7 % kas zrzeszających 16,5 % wszystkich członków kas. Nie znajdują zatem potwierdzenia zawarte w stanowisku Kasy Krajowej stwierdzenia, w myśl których „przewidziany w § 28 Statutu Kasy Krajowej tryb wyboru członków Rady Nadzorczej zakłada, że wszystkie zrzeszone w Kasie Krajowej kasy zostają podzielone na trzy grupy, tak aby każda z grup obejmowała kasy zrzeszające po 1/3 wszystkich członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych”.

Należy podkreślić, że kryterium ustalone dla grupy I spełnia i, biorąc pod uwagę chociażby przepisy ustawy o skok dotyczące więzi, realnie jest w stanie spełnić tylko jedna kasa, która w wyniku tego uzyskuje prawo do wskazania kandydatów, spośród których walne zgromadzenie wybierze 1/3 członków rady nadzorczej. Kasa ta może oczywiście wskazać tylko tylu kandydatów ilu członków z danej grupy walne zgromadzenie ma wybrać do rady nadzorczej, co *de facto* oznacza osobiste uprawnienie tej kasy do wskazania 1/3 składu rady nadzorczej Kasy Krajowej. Do wyboru nie jest bowiem konieczne uzyskanie większości, a jedynie – największej liczby głosów w głosowaniu na daną listę. Prowadzi to do naruszenia art. 45 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym rada nadzorcza Kasy Krajowej powinna być wybierana przez walne zgromadzenie. W omawianym przypadku powołanie 1/3 składu rady wprawdzie odbywa się poprzez głosowanie walnego zgromadzenia Kasy Krajowej, jednak nie sposób mówić tu o wyborze, skoro bez względu na wynik głosowania członkami rady zostaną kandydaci zgłoszeni samodzielnie przez 1 kasę.

Zgodnie z art. 35 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze wybory do rady nadzorczej spółdzielni, dokonywane są w głosowaniu tajnym spośród nieograniczonej liczby kandydatów. Zasadę tę modyfikuje art. 49 ust. 1 ustawy o skok, wskazując, że rada nadzorcza Kasy Krajowej wybierana jest spośród pełnomocników reprezentujących kasy na walnym zgromadzeniu Kasy Krajowej. Należy podkreślić, że modyfikacja ta nie znosi zasady nieograniczoności liczby kandydatów do rady nadzorczej Kasy Krajowej, a jedynie zawęża możliwy jej zakres do liczby pełnomocników reprezentujących kasy na walnym zgromadzeniu Kasy Krajowej. Dekodując normę prawną wynikającą z przytoczonych przepisów, należy zatem przyjąć, że wybory do rady nadzorczej Kasy Krajowej powinny być dokonywane spośród nieograniczonej liczby kandydatów będących pełnomocnikami reprezentującymi kasy na walnym zgromadzeniu Kasy Krajowej. Innymi słowy, liczba kandydatów jest nieograniczona. Ponieważ jednak w świetle art. 49 ust. 1 ustawy o skok kandydatami mogą być wyłącznie pełnomocnicy, liczba zgłoszonych kandydatów z mocy prawa nie może być większa niż liczba pełnomocników. Uregulowania kwestionowanych rozwiązań statutu Kasy Krajowej nie pozwalają przyjąć, że wybór członków rady nadzorczej Kasy Krajowej przez walne zgromadzenie dokonywany jest spośród nieograniczonej liczby kandydatów. Co prawda liczba kandydatów jest nieograniczona (w granicach dozwolonych przez ustawę) i każda kasa może ich zgłaszać, jednak sam akt wyboru, poprzez podzielenie go na trzy etapy, nie dokonuje się spośród wszystkich zgłoszonych kandydatów. W każdym etapie walne zgromadzenie wybiera bowiem członków rady nadzorczej nie spośród wszystkich zgłoszonych kandydatów, a spośród kandydatów zgłoszonych przez daną grupę kas, a w przypadku grupy I – przez jedną kasę. W każdym z etapów zatem walne zgromadzenie dokonuje wyboru członków rady nadzorczej spośród liczby kandydatów ograniczonej wolą części członków, a w przypadku grupy I – wolą jednego członka, co jak wskazano wyżej może prowadzić też do braku możliwości dokonania jakiegokolwiek wyboru. Z powyższych względów należy uznać, że omawiane rozwiązania statutu prowadzą do naruszenia art. 35 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze.

§ 52 ust. 2 pkt 3) i ust. 7

Zgodnie z wymienionymi postanowieniami Kasa Krajowa tworzy fundusz reklamowo-promocyjny, który powstaje z rocznej składki w wysokości ustalonej corocznie przez Zarząd Kasy Krajowej, podawanej do wiadomości kas do końca lutego każdego roku, nie wyższej jednak niż 1,2 % aktywów każdej kasy, liczonych na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego, płatnej w równych ratach kwartalnych w terminie do ostatniego miesiąca każdego kwartału. Tworzenie tego funduszu jest rozwiązaniem statutowym i nie wynika z przepisów ustawy. Statut nie precyzuje celu tworzenia tego funduszu ani nie określa zasad gospodarowania nim przez Kasę Krajową. Nazwa tego funduszu oraz argumenty podnoszone w stanowisku Kasy Krajowej wskazują jednak, że służy on finansowaniu działalności reklamowo-promocyjnej realizowanej przez Kasę Krajową.

W przekazanym KNF stanowisku Kasa Krajowa stwierdziła co następuje:

(...) Również fundusz reklamowo-promocyjny jest funduszem pozostającym w dyspozycji Kasy Krajowej. Jest on przeznaczony w całości na potrzeby spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, jak wskazano wcześniej. Katalog zadań Kasy Krajowej, określony w art. 44 ustawy o s.k.o.k nie jest katalogiem zamkniętym, ustawa w art. 44 ust. 5 przewiduje bowiem

prorowadzenie przez Kasę Krajową na rzecz kas także innej działalności na podstawie zawartej z Kasą umowy. Postanowienie § 52 ust. 2 pkt 3, zawarte w Statucie Kasy Krajowej, a więc w umowie założycielskiej, której stronami są Kasa Krajowa i zrzeszone w niej spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe określa zakres i sposób realizacji świadczenia spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych z tytułu organizowania na ich rzecz przez Kasę Krajową działalności reklamowo-promocyjnej oraz nakłada na Kasę Krajową obowiązek prowadzenia na rzecz wszystkich zrzeszonych kas działalności reklamowo-promocyjnej w ramach otrzymywanej składki. Prawidłowość wykonywania przez Kasę Krajową tego obowiązku podlega weryfikacji przez Kasy, które na zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu zatwierdzają sprawozdanie roczne Kasy Krajowej, którego elementem jest sprawozdanie zarządu, zawierające szczegółowy opis prowadzonej na rzecz Kas działalności reklamowo-promocyjnej. Umowa Statutowa została zawarta przed wejściem w życie przepisu art. 43 i 44 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r.

Statut Kasy Krajowej został przez Kasę Krajową przedstawiony do zatwierdzenia przez Komisję Nadzoru Finansowego w niniejszym postępowaniu, powyższe czyni zadość przesłance poinformowania Komisji Nadzoru Finansowego o treści umowy statutowej, w sposób odpowiedni dla umowy zawartej przed wejściem w życie przepisu art 44 ust. 5 ustawy.

Należy podkreślić, iż prowadzenie wspólnie przez Kasy, przy wsparciu organizacyjnym Kasy Krajowej, działalności reklamowo-promocyjnej zapewnia istotne korzyści w szczególności niewielkim kasom, które dzięki wnoszonej składce uzyskują możliwość dostępu do kampanii realizowanych w sposób profesjonalny, w mediach o zasięgu ogólnopolskim, do których nie miałyby dostępu gdyby indywidualnie zamawiały usługi reklamowo-promocyjne.

Składka zaś dostosowana do wielkości aktywów SKOK i wynosząca maksymalnie 1,2 ich promila nie stanowi dla Kas nadmiernego obciążenia. Na rok 2014 składka została określona na poziomie połowy tej maksymalnej wysokości, to jest na poziomie 0,6 promila aktywów SKOK.

Na posiedzeniu Komisji Planowania Strategicznego, które odbyło się w dniu 2 października 2013 r. w Warszawie Zarząd Kasy Krajowej przedstawił – w związku z postulatami niektórych kas – propozycję odstąpienia od pobierania składki na fundusz reklamowo-promocyjny w 2014 r., jednak propozycja ta spotkała się ze sprzeciwem członków Komisji Planowania Strategicznego, którzy wskazali właśnie na korzyści płynące dla kas ze wspólnego organizowania działań finansowanych z tej składki i jednogłośnie zdecydowali o zarekomendowaniu utrzymania składki na rok 2014 r. w wysokości 0,6 promila aktywów SKOK.

Zgodnie z przytoczonymi wyżej art. 44 ust. 1 i 2 w związku z art. 43 ustawy o skok Kasa Krajowa prowadzi działalność wyłącznie na rzecz swoich członków w zakresie wyczerpująco określonym w zamkniętym katalogu czynności, które Kasa Krajowa może wykonywać na rzecz swoich wszystkich członków. Katalog ten nie uwzględnia czynności w zakresie działalności reklamowo-promocyjnej, co oznacza, że Kasa Krajowa nie jest uprawniona do prowadzenia na rzecz swoich wszystkich członków tej działalności. Kasa Krajowa może wprowadzić, na podstawie art. 44 ust. 5 ustawy o skok, wykonywać też inną działalność, lecz może to być działalność na rzecz pojedynczej kasy lub jej członków, która wykonywana jest na podstawie indywidualnie zawartej z tą kasą umowy. Jak wskazano wyżej, nie może być to

działalność dowolna, lecz powinna ona służyć realizacji celu dla jakiego została powołana Kasa Krajowa, określone w art. 42 ustawy o skok (zapewnienie stabilności finansowej kas, a w szczególności udzielanie kasom wsparcia finansowego ze środków funduszu stabilizacyjnego, oraz sprawowanie kontroli nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami prawa). W przypadku wykonywania takiej dodatkowej działalności, Kasa Krajowa nie występuje jako reprezentant, podmiot działający na rzecz wszystkich swoich członków (tak jak ma to miejsce w przypadku czynności określonych w art. 44 ust. 2 ustawy o skok), lecz jako reprezentant czy usługodawca dla pojedynczej kasy. Bezpośrednią podstawą prowadzenia przez Kasę Krajową takiej działalności nie jest w tym przypadku ani przepis ustawy, ani postanowienie statutu, lecz umowa zawarta pomiędzy Kasą Krajową a daną kasą i byłoby tak nawet w przypadku zawarcia przez Kasę Krajową tego typu umów ze wszystkimi jej członkami. Powtarzając wcześniejsze ustalenia, należy jeszcze raz podkreślić, że nie można na podstawie art. 44 ust. 5 ustawy o skok narzucić jakiegokolwiek kasie, a tym bardziej jej członkom, obowiązku zawarcia takiej umowy, jak też jej treści, a w konsekwencji – obowiązku korzystania z usług Kasy Krajowej w zakresie regulowanym taką umową, a stosunki prawne wynikające z art. 44 ust. 5 ustawy o skok nie mogą być kształtowane statutem Kasy Krajowej. Z powyższych względów nie można uznać za trafne stwierdzeń Kasy Krajowej zawartych w przekazanym KNF stanowisku, w myśl których statut Kasy Krajowej w zakresie w jakim odnosi się do funduszu reklamowo-promocyjnego stanowi umowę, o której mowa w art. 44 ust. 5, a fakt przedstawienia statutu do zatwierdzenia przez Komisję Nadzoru Finansowego w niniejszym postępowaniu, czyni zadość określonemu w przywołanym przepisie wymogowi poinformowania KNF o treści umowy. Reasumując, Kasa Krajowa nie może wykonywać na rzecz swoich wszystkich członków działalności, do której nie jest upoważniona na podstawie przepisu ustawy, a statut Kasy Krajowej nie może nakładać na kasy obowiązku finansowania takiej działalności Kasy Krajowej. Z powyższych względów należy uznać, że wymienione postanowienia statutu Kasy Krajowej prowadzą do naruszenia przepisów prawa określonych w art. 43 i art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o skok.

§ 58

Proponowany przepis statutu jest nieprecyzyjny. Z jego treści nie wynika w jakiej sytuacji decyzja o pokryciu straty z funduszy własnych Kasy Krajowej podejmowana będzie przez Walne Zgromadzenie. Jednocześnie nie określa żadnych przesłanek i kryteriów, zgodnie z którymi Zgromadzenie decydować będzie o wykorzystaniu poszczególnych funduszy. Natomiast stosownie do art. 54 ust. 2 ustawy o skok „szczegółowe zasady gospodarowania funduszami określa statut Kasy Krajowej”.

§ 60

W myśl tego postanowienia statutu Kasy Krajowej zmiana statutu Kasy Krajowej wymaga uchwały walnego zgromadzenia podjętej kwalifikowaną większością 3/4 głosów. Zgodnie z art. 12a § 1 ustawy Prawo spółdzielcze zmiana statutu spółdzielni wymaga uchwały walnego zgromadzenia podjętej większością 2/3 głosów. Ustawa Prawo spółdzielcze nie przewiduje przy tym możliwości zaostżenia przez statut spółdzielni wymogów w tym zakresie, jak też ich łagodzenia. Z powyższych względów omawiane postanowienie § 60 statutu Kasy Krajowej należy uznać za prowadzące do naruszenia art. 12a § 1 ustawy Prawo spółdzielcze.

§ 61

Postanowienie to przewiduje, że spory w sprawach pomiędzy Kasą Krajową i jej członkami rozstrzygane będą przez sąd polubowny *ad hoc* w składzie trzech arbitrów powoływanych zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

W przekazanym KNF stanowisku Kasa Krajowa stwierdziła co następuje:

Kasa Krajowa, dokonując na Walnym Zgromadzeniu w dniu 8 października 2012 r. zmiany postanowienia Statutu w zakresie zawartego w § 61 zapisu na Sąd Polubowny dokonała takiej jego modyfikacji, która zmierza do pełniejszego uwzględnienia brzmienia przepisu art. 1163 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Przepis ten w § 1 stanowi, że zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę oraz jej wspólników, zaś w § 2, że przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie spółdzielni lub stowarzyszenia. Kasa Krajowa jako spółdzielnia osób prawnych niewątpliwie jest adresatem tego przepisu.

Poprzedni zapis zawarty w § 61 Statutu Kasy Krajowej poddawał pod rozstrzygnięcie Sądu Polubownego sprawy ze stosunku członkostwa w Kasie Krajowej.

Powodowało to rozbieżność między treścią zapisu k.p.c. Przepis Kodeksu stanowi bowiem o sporach ze stosunku spółki, a więc wszelakich, przede wszystkim majątkowych, sporach pomiędzy spółką i wspólnikami. Przepis ten nie ogranicza się wyłącznie do sporów wynikających z korporacyjnego stosunku bycia wspólnikiem spółki, ale wszelkich związanych z tym relacji.

W doktrynie prawa spółdzielczego natomiast, gdy analizuje się stosunki między spółdzielnią a jej członkami, w stosunkach tych wyróżnia się ściśle niemajątkowy stosunek członkostwa, z którego wynika prawo podmiotowe członkostwa, mające charakter osobisty i niemajątkowy oraz wynikające z członkostwa stosunki majątkowe albo niemajątkowe takie jak stosunek wkładu, udziału, praw korporacyjnych oraz praw powiązanych. Zmiana zapisu zawartego w § 61 Statutu Kasy Krajowej zmierza do tego, aby zapis ten dotyczył całości stosunków prawnych wynikających z członkostwa kas w Kasie Krajowej, a nie jedynie niemajątkowego stosunku członkostwa w najwęższym znaczeniu.

Zapis bowiem, obejmujący wyłącznie sprawy dotyczące niemajątkowego prawa członkostwa rodził niebezpieczeństwo interpretowania go jako zapisu w istocie pustego, obejmującego w zasadzie wyłącznie sprawy nie mające zdolności ugodowej i w związku z tym przez

przeważającą opinię doktryny i orzecznictwa zaliczone do podlegających wyłącznie orzecznictwu sądów powszechnych.

Zwrot ze stosunku członkostwa w spółdzielni nie jest w ocenie Kasy Krajowej odpowiednikiem zwrotu „ze stosunku spółki”, zwrot „ze stosunku spółki” jest bowiem zwrotem szerszym. Poszukując odpowiedniego zwrotu w odniesieniu do spółdzielni Kasa Krajowa zdecydowała się na zwrot stanowiący o sprawach pomiędzy Kasą Krajową a jej członkami jako najpełniej oddający odpowiednie odniesienie dyspozycji przepisu art. 1163 § 1 i 2 k.p.c. do spółdzielni, jaką jest Kasa Krajowa. W doktrynie i orzecznictwie z zakresu prawa spółdzielczego nie używa się bowiem tradycyjnie zwrotu „ze stosunku spółdzielni”. Zamiast takiego zwrotu stosuje się zwrot „ze stosunku członkostwa”, jednak wyżej opisane problemy dotyczące zbyt wąskiej interpretacji tego zwrotu właśnie skłoniły Kasę Krajową do zmiany brzmienia zapisu.

Nie można także zgodzić się z zarzutem, iż zapis nie określa stosunku prawnego, z którego wynikają spory poddawane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Każdy zapis umowy, jaką jest także statut spółdzielni, poddawany jest interpretacji z uwzględnieniem stanowiących dopełnienie wyrażonej wprost woli stron przepisów ustawy. Zapis zawarty w § 61 Statutu Pozwanej Kasy Krajowej zawsze będzie więc podlegał interpretacji w świetle przepisu art. 1163 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, jest rzeczą oczywistą, że zapis ten obejmuje spory ze stosunku spółdzielni, rozumianego analogicznie jak stosunek spółki, o którym mowa w art. 1163 § 1 k.p.c. czyli spory pomiędzy Kasą Krajową a jej członkami.

W przypadku zapisu na sąd polubowny, spór co do zakresu którego zawsze rozstrzygany jest przez sąd powszechny, decydujący o tym czy z powodu podniesienia zarzutu zapisu na sąd polubowny odrzucić pozew, czy też odmówić odrzucenia pozwu, nie istnieje żadne niebezpieczeństwo jego nadużywania czy też dowolnego interpretowania przez Kasę Krajową. Kasa Krajowa nigdy bowiem samodzielnie nie będzie podejmowała decyzji o odrzuceniu pozwu wniesionego przeciw niej przez jej członka, lecz wyłącznie władnym do podjęcia takiej decyzji będzie sąd powszechny.

Dlatego też nie zachodzi żadne ryzyko interpretacji tego zapisu w sposób odbiegający od ukształtowanej w orzecznictwie sądowym wykładni, która nie dopuszcza poddania pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spraw o ustalenie nieważności uchwały organu spółdzielni, jako należących do wyłącznej właściwości sądów powszechnych.

Sformułowanie omawianego postanowienia wskazuje, że rozstrzygnięciu sądu polubownego poddane są wszelkie spory pomiędzy Kasą Krajową i jej członkami. Statut Kasy Krajowej narusza w ten sposób normy wyrażone w art. 1157, art. 1161 § 1 i art. 1163 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014, poz. 101 z późn. zm.). Zgodnie z art. 1157 k.p.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe – mogące być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty. Nie można zatem poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wszelkich sporów pomiędzy stronami, albowiem nie wszystkich przedmiotów sporów może dotyczyć ugoda sądowa. Dotyczy to w szczególności sporów co do żądania ustalenia nieważności czynności prawnych, w tym uchwał walnego zgromadzenia Kasy Krajowej i innych czynności prawnych Kasy Krajowej. Ważność lub nieważność czynności prawnej ma bowiem charakter

obiektywny i wynika wprost z obowiązujących przepisów i nie można ugodzić się co do tego czy czynność prawna jest ważna, czy nie. W myśl art. 1161 § 1 k.p.c. poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Jak zgodnie podkreśla doktryna, z przepisu tego wynika jednoznacznie niedopuszczalność objęcia zapisem na sąd polubowny wszystkich sporów mogących powstać w przyszłości między stronami, bez oznaczenia stosunku prawnego, z którego spory mogą wyniknąć. Przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć, są elementami istotnymi zapisu na sąd polubowny i nie mogą być pozostawione interpretacji woli stron (por. Andrzej Jakubecki, „Komentarz do art. 1161 Kodeksu postępowania cywilnego” oraz Mariusz P. Wójcik, „Komentarz aktualizowany do art. 1161 Kodeksu postępowania cywilnego”, LEX), zwłaszcza, że statut spółdzielni, ze względu na wskazany wyżej jego adhezyjny charakter, powinien podlegać obiektywnej interpretacji opartej na tzw. normatywnej (obiektywnej) metodzie wykładni. Nie sposób zatem przyjąć stanowiska Kasy Krajowej, zgodnie z którym kwestionowane postanowienie podlegać będzie interpretacji, w świetle przepisu art. 1163 § 1 k.p.c. i z uwzględnieniem woli stron, w wyniku której możliwe będzie wykazanie zakresu zapisu na sąd polubowny objętego tym postanowieniem. Należy ponadto zauważyć, że zapis na sąd polubowny jest umową pomiędzy stronami stosunku prawnego i do nich jest przede wszystkim adresowany i to przez nie powinien być w pierwszej kolejności właściwie rozumiany i interpretowany. Jego głównym celem przy tym jest polubowne rozstrzygnięcie sporów, a nie stworzenie możliwości odrzucenia pozwu przez sąd, w przypadku gdy zapis na sąd polubowny nie został zrealizowany. Nie można zatem, jak chce tego Kasa Krajowa, wywodzić, że spór co do zakresu zapisu na sąd polubowny „zawsze rozstrzygany jest przez sąd powszechny, decydujący o tym czy z powodu podniesienia zarzutu zapisu na sąd polubowny odrzucić pozew, czy też odmówić odrzucenia pozwu”.

Na uwzględnienie nie zasługują także argumenty Kasy Krajowej uzasadniające przyjęte brzmienie kwestionowanego postanowienia statutu potrzebą uwzględnienia art. 1163 § 2 k.p.c. W myśl art. 1163 § 1 k.p.c. zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę oraz jej wspólników. Zgodnie z art. 1163 § 2 k.p.c. przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie spółdzielni lub stowarzyszenia. Oznacza to, że w przypadku spółdzielni, zamieszczony w jej statucie zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółdzielni wiąże spółdzielnię oraz jej członków. Z omawianych przepisów nie można natomiast wywodzić, że art. 1163 § 2 k.p.c. odnosi się do sporów ze stosunku członkostwa w spółdzielni, w związku z czym zgodzić się można z Kasą Krajową, że poprzednie brzmienie kwestionowanego § 61 statutu również nie było prawidłowe. Tym niemniej nie oznacza to, że obecne brzmienie tego postanowienia, w ogóle niewskazujące stosunku prawnego, z którego spór może wyniknąć, jest z dyspozycją art. 1163 § 2 k.p.c. zbieżne. Potwierdza to zresztą Kasa Krajowa, stwierdzając, że „jest rzeczą oczywistą, że zapis ten [zapis na sąd polubowny, o którym mowa w § 61] obejmuje spory ze stosunku spółdzielni, rozumianego analogicznie jak stosunek spółki, o którym mowa w art. 1163 § 1 k.p.c.”. Zawarty w statucie Kasy Krajowej zapis na sąd polubowny powinien zatem odnosić się do sporów wynikających ze stosunku spółdzielni (w rozumieniu art. 1 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze). Bez znaczenia jest przy tym, że jak stwierdza Kasa Krajowa, „w doktrynie i orzecznictwie z zakresu prawa spółdzielczego nie używa się bowiem tradycyjnie zwrotu 'ze

stosunku spółdzielni””. Okoliczność nieużywania jakiegoś zwrotu przez doktrynę nie pozbawia go treści prawnej wynikającej z przepisów prawa.

Mając na względzie wszystkie powyższe ustalenia, Komisja Nadzoru Finansowego uznała, że statut Kasy Krajowej prowadzi do naruszenia przepisów prawa i w związku z tym, wobec spełnienia przesłanki odmowy zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej określonej w art. 53 ust. 3 w związku z art. 86 ust. 5 zdanie 2 ustawy o skok, należy odmówić jego zatwierdzenia. Z powyższych względów należało orzec jak w sentencji.

POUCZENIE

Strona niezadowolona z niniejszej decyzji może, zgodnie z art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z art. 11 ust. 6 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, zwrócić się do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Zgodnie z art. 129 § 2 w związku z art. 127 § 3 *in fine* Kodeksu postępowania administracyjnego, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia stronie niniejszej decyzji.

**W imieniu
Komisji Nadzoru Finansowego**

PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Andrzej Jakubiak

Otrzymuje:
Joanna Mędrzecka –
Pełnomocnik Krajowej Spółdzielczej
Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej.

Uiszczono opłatę skarbową w wysokości 10 zł (słownie: dziesięć złotych).